

Warszawa, 08 lutego 2021 r.

DWKI-WSPE.4035.61.2021.JKP

Pan Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo nr XI.7036.61.2017.MW (data wpływu do MEiN 18 stycznia 2021 r.) dotyczące skarg rodziców uczniów z niepełnosprawnościami związanych z problemami w realizacji dowozu uczniów do szkół i placówek oświatowych - prowadzącymi w niektórych przypadkach do nierealizowania obowiązku szkolnego lub realizowania go w ograniczonym zakresie, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Obowiązkiem gminy wynikającym z przepisów prawa oświatowego¹ jest m.in. zapewnienie uczniom z różnymi rodzajami niepełnosprawności bezpłatnego dowozu i opieki do publicznej lub niepublicznej jednostki systemu oświaty wybranej przez rodziców dziecka albo zwrot rodzicom kosztów dowozu, jeśli zapewniają go sami. Rodzice wybierają sposób realizacji tego obowiązku przez gminy, tj. jeżeli wysokość zwróconego kosztu dowozu dziecka przez rodziców nie jest, ich zdaniem, adekwatna do ponoszonych wydatków w tym zakresie, rodzice mogą zdecydować o skorzystaniu przez dziecko z bezpłatnego dowozu i opieki zapewnianej przez gminę.

W opinii Ministerstwa Edukacji i Nauki przepisy prawa oświatowego umożliwiają gminom wywiązanie się z obowiązku, o którym mowa powyżej. Nie naruszają przy tym prawa ww. grupy uczniów do edukacji włączającej, wynikającej z realizowania przez Polskę postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, w szczególności w odniesieniu do artykułu 24 Konwencji, który zobowiązuje Państwa Strony do zapewnienia edukacji włączającej na wszystkich szczeblach kształcenia.

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej jedynie rodzice mają wyłączne prawo do decydowania o swoim dziecku, o ile prawo to nie zostanie im ograniczone lub nie zostaną go pozbawieni. Stanowisko takie podzielone zostało w wyrokach Naczelnego Sądu Administracyjnego². W związku z tym, wybór przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty w której uczniowie

¹ Zgodnie z przepisami art. 39 ust. 4 i art. 39a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.).

² M.in. <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1C31243F5D>;
<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/6934A4B032>

z niepełnosprawnościami spełniają obowiązek szkolny i obowiązek nauki – należy do rodziców dziecka, nie gminy.

Wprowadzenie przepisów art. 39a do ustawy *Prawo oświatowe* określających kryteria ustalania kosztów przejazdu dziecka z niepełnosprawnością i opiekuna, zwracanych rodzicom dowożącym dzieci do przedszkola lub szkoły była inicjatywą ustawodawczą Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, wykonującą postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia z 17 października 2017 r. (sygn. akt S1/17).

Nowe rozwiązania polegające na określeniu kryteriów, którymi powinny kierować się gminy, określając koszty dowozu dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami do jednostek systemu oświaty, wychodzą naprzeciw oczekiwaniom większości rodziców, bowiem rodzice wskazywali na problemy z egzekwowaniem od gmin zwrotów realnie ponoszonych kosztów.

Intencją przepisów było umożliwienie rodzicom niepełnosprawnych dzieci i młodzieży uzyskania od gminy zwrotu rzeczywistych kosztów dowozu ucznia niepełnosprawnego do danej jednostki systemu oświaty oraz ujednoczenie w skali kraju zasad ich rozliczania.

Koszty te zależą od bardzo wielu czynników, takich jak np.: rodzaj pojazdu, rodzaj miejscowości (wieś, miasto), wielkość miejscowości, położenie geograficzne, poziom rozwoju komunikacji publicznej. Dlatego też gmina, uwzględniając lokalne uwarunkowania występujące na swoim obszarze może najtrafniej określić wysokości ww. kosztów.

Koszty dowozu dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością do jednostek systemu oświaty są finansowane z innych dochodów niż część oświatowa subwencji ogólnej. Subwencja oświatowa naliczana na dzieci i młodzież, o której mowa powyżej, przeznaczona jest na specjalną organizację nauki i metod pracy, w ramach których nie mieści się dowóz.

Minister Edukacji i Nauki nie może ingerować i rozstrzygać decyzji podejmowanych przez gminy, tym bardziej związanych z wydatkowaniem środków finansowych przeznaczanych na zapewnienie bezpłatnego dowozu i opieki dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami lub zwrot kosztów dowozu rodzicom dziecka.

Wojewoda, jako organ nadzoru nad gminami, ma prawo badać prawidłowość organizowania przez gminy bezpłatnego dowozu uczniom z niepełnosprawnościami do jednostek systemu oświaty.

Tak jak dotychczas, w przypadkach innych niż określone jako obowiązkowe w przepisach prawa oświatowego, gmina może zapewnić uczniom z niepełnosprawnościami bezpłatny dowóz i opiekę do szkół lub placówek. Dotyczy to np. sytuacji uczniów z niepełnosprawnościami kontynuujących edukację po ukończeniu 21. roku, którzy skorzystali z możliwości przedłużenia okresu nauki na danym etapie edukacyjnym.

W przepisach prawa oświatowego wskazano, że jednostki systemu oświaty zapewniają uczniom z niepełnosprawnościami m.in. przygotowanie do samodzielności w życiu dorosłym i podjęcie zatrudnienia. W tym kontekście warto zwrócić uwagę, że w przyszłości niepełnosprawni absolwenci znajdując zatrudnienie mogą się mierzyć z samodzielnym dotarciem do miejsca pracy.

W związku z wątpliwościami interpretacyjnymi, w przepisie art. 2 pkt 7 ustawy *Prawo oświatowe* doprecyzowano nazwę ośrodka poprzez wprowadzenie dookreślenia: ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy. Wprowadzone dookreślenie nie zmieniło funkcji ośrodka, który umożliwia dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze zapewniają dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze oraz zajęcia terapeutyczne, usprawniające ruchowo oraz zajęcia rekreacyjne dostosowane do ich potrzeb.

Zatem, nieprawidłowe rozumienie i stosowanie przez gminy określenia *ośrodek* – nie może utrudniać lub wręcz uniemożliwiać uczniom z niepełnosprawnościami realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że obecnie Ministerstwo Edukacji i Nauki nie planuje zmiany regulacji prawnych dotyczących powyższych kwestii. Nałożenie na gminy dodatkowych obowiązków związanych z zapewnieniem bezpłatnego dowozu i opieki uczniom z niepełnosprawnościami do jednostek oświatowych skutkowało by dodatkowymi zobowiązaniami finansowymi dla gmin.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI I NAU

Marzena Machałek
Sekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/